

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Tavoitteet on esitysluonnoksessa kuvattu lyhyesti. Kuntaekosysteemin hyödyntäminen ja kehittäminen työllisyysneuvonnassa on kannatettavaa. Lisääkö työllisyyspalvelujen purkaminen maakuntatasolta työllisyysneuvon alueille kuitenkään esimerkiksi sote- ja työvoimapalveluiden yhteistyötä riittävästi, jos hyvinvointialueiden rajat eivät vastaa työllisyysneuvon alueiden rajoja ja palvelujen rahoitus on tietyissä tilanteissa eri taholla kuin palveluun ohjaavalla taholla?

Valtion ja kuntien välinen yhteistyö uhkaa mallissa jäädä heikoksi. Miten esimerkiksi varmistetaan yliaikainen työllisyysneuvon ja miten valtiolta kyetään tekemään vaikuttavaa yhteistyötä lukemattomien itsenäisten työllisyysneuvon alueiden kanssa?

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

4.1.1 Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun uudistaminen

Yrityspalveluiden järjestämistä esityksessä on kuvattu suppeasti. Lakisäätöiden tehtävien lisäksi (esimerkiksi starttiraha, työllistämistuki tai yhteishankintakoulutukset) tehokkaasti toimiviin yrityspalveluihin kuuluu asiakasyrityksen tilannekartoitusta ja sen pohjalta neuvontaa, ohjausta ja poltusta paitsi omiin, myös muihin, kasvu- ja kehittymistä tukeviin palveluihin. Usein jatkopalvelut yrityksille ovat Team Finland -verkoston toimijoiden järjestämiä.

Ottaen huomioon kuntien hyvin erilaiset resurssit ja lähtökohdat palveluiden järjestämisessä, yritysassiakkaiden saama palvelu voi muodostua heterogeeniseksi, eivätkä yritykset saa kaikilla alueilla yhtä hyvää palvelua. Tästä syystä uudistuksessa on tärkeää huolehtia riittävästä valtakunnallisesta ohjaus- ja neuvontakapasiteetista sekä yhteisistä palvelujen hallinnointijärjestelmistä niin, että kaikkien yritysten ulottuvilla on perusohjausta saatavilla olevista palveluista, eivätkä järjestelmätekniset seikat muodosta kunnille kynnyksiä palveluiden järjestämiseksi.

4.1.2 Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu

Esitysluonnoksen mukaan TE-palvelut siirtyvät palvelusisältöjen ja -prosessien osalta uusille työvoimaviranomaisille pääasiassa nykymuodossaan. Nykymuotoista palveluvalikoimaa, palveluprosesseja, niiden seuranta ja ohjausjärjestelmää on vuosien kuluessa rakennettu ja kehitetty valtion alue- ja paikallishallinnon yhteistoiminnasta käsin ottaen huomioon sekä henkilöasiakkaiden että työnantaja-asiakkaiden palvelukokonaisuus ja -palvelutarve. TE-toimistojen ja toimipisteiden määrä on 2000-luvulla vähentynyt ja toimintoja on koottu yhteen, jotta on voitu varmistaa asianmukainen kapasiteetti palvelujärjestelmän toimeenpanoon. Vastaava riittävän järjestämiskapasiteetin vaatimus koskee myös tulevia työvoimaviranomaisia. On tärkeää, että esitysluonnoksessa on kiinnitetty asiaan huomiota. Esitettyä 20 000 henkilön työvoimapohjaa (poikkeustilanteissa 17 000) voidaan pitää ehdottomana vähimmäistasona nykymuotoisten palvelujen ja palveluprosessien järjestämiselle kokonaistaloudellisuuden näkökulmasta.

Suomi on jaettu pendelöintitietojen perusteella 32 tilastolliseen työssäkäyntialueeseen (216 kuntaa). Määrittely on tilastollinen (ei toiminnallinen) eikä sellaisenaan ole käytettävissä työllisyyspalvelujen järjestämisen pohjaksi. Työmarkkinoiden dynamiikan ja siten julkisen työnvälityksen näkökulmasta tarkastelu on kuitenkin relevantti. Yritysten työvoima- ja osaamistarpeiden osalta työnhakijan kotikunta on harvoin olennainen tekijä. Luonnoksessa esitetty työllisyyspalvelujen järjestämisen rakenne on jossain määrin haastava yritysten rekrytointipalvelun hoitamisen ja työvoiman liikkuvuuden näkökulmasta. Uudistuksen toimeenpanossa ja seurannassa tulisi siten kiinnittää erityistä huomiota elinkeinoelämän osaavan työvoiman saatavuuteen ja julkisen työnvälityksen osuuteen työpaikkojen ilmoituskanavana. Yritysten työvoima- ja osaamistarpeiden hoitaminen tulisi kaikkienensa nostaa vahvemmin fokukseen uudistuksen jatkovalmistelussa.

Erityisesti Uudellamaalla maahan muuttaneet ovat suuri työllisyyspalveluiden asiakasryhmä. Hankintojen sirpaloituminen nykyistä pienemmille hankinta-alueille heikentää mahdollisuutta vastata toimivalla tavalla erilaisten maahanmuuttajaryhmien tarpeisiin. Esimerkiksi korkeakoulutettujen ryhmiä voidaan tarjota nykyisinkin vain laajemmilla alueilla, ja myös monet muut koulutushankinnat, kuten monikielinen yhteiskuntaorientaatio, vaativat alueiden välistä yhteistyötä. Mikäli kotoutumiskoulutusta ja muita kotoutujien palveluita ei pystytä tarjoamaan yhdenvertaisesti ympäri maata, saadaan aikaan maan sisäistä muuttoliikettä.

4.1.4 Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Rahoitusmallin uudistamisen myötä palvelussa olostä ei enää tulisi palvelujen järjestäjälle hyötyä, vaan rahoitusmalli kannustaisi yksinkertaisemmin työllistämiseen. Uudellamaalla kuntakokeilujen palvelujen käyttöaste ei ole ollut korkea kokeilunkaan aikana, vaikka siihen olisi taloudellinen kannuste. Tämä tosin johtuu myös kokeilujen haastavasta ajankohdasta ja jatkuvista muutoksista. Tulee kuitenkin huomioida, että osa työnhakijoista ei ole pääsemässä avoimille työmarkkinoille nopeasti, vaan tarvitsisivat pitkiäkin palvelujaksoja. Palveluaste saattaa näin ison muutoksen yhteydessä siirtymävaiheessa pudota, kuten kuntakokeilujen alku osoitti. Tästä voi syntyä uutta palveluvelkaa ja heikommassa asemassa olevien työnhakijoiden haasteiden pahenemista.

Työmarkkinatuen rahoitusvastuuseen tehtävä poikkeus maahanmuuttajien kohdalla on kannatettava. Huolena kuitenkin on, onko rahoitusvastuusta poikkeamisen aika riittävän pitkä erityisesti vähemmän koulutettujen maahanmuuttajien kohdalla, joilla kestävä ja eettinen työmarkkinoille sijoittuminen voi vaatia koulutuksiin sekä muihin työvoimapalveluihin osallistumista useiden vuosien ajan.

4.1.5. Työvoimapalveluiden ohjaus ja valvonta

Jos valtio vastaa kuntien työllisyydenhoidon seurannasta ja arvioinnista, mitä työvälineitä valtiolle todellisuudessa jää vaikuttaa työvoimaviranomaisten toimintaan? Tälläkään hetkellä (kuntakokeilujen aikana) ei etenkään tulostavoitteiden mittareista olla täysin samaa mieltä. Tulostavoitteiden tulisi olla aidosti sellaisia, jotka ovat tuleville työvoimaviranomaisille kannustavia ja relevantteja. Nykyisellään esimerkiksi haastatteluaste ei kerro suoraan tuloksellisuudesta, vaikkakin sillä on osaltaan vaikutusta asiakkaiden tilanteiden etenemiseen. Tavoitteiden muuttumisen myötä asiakkaiden palvelu Suomen eri alueilla ja työllisyydenhoidon alueidenkin sisällä eri asiakassegmenteissä tulee eriytymään merkittävästikin. Mitä konkreettisia keinoja valtiolla tulee olemaan, jotta ongelmatilanteisiin voitaisiin todella puuttua?

Esityksessä tulisi määritellä tarkemmin aluehallinnon rooli ja tehtävät uudistuksessa. Alueelliset keskustelut ovat tarpeellisia, mutta niiden todellinen vaikuttavuus saattaa jäädä vähäiseksi työllisyydenhoidon alueiden ollessa melko itsenäisiä ja suoran ohjaussuhteen puuttuessa.

Aluehallintovirastolle tulisi taata riittävät resurssit valvontaan. Kun valtio ei enää vastaa työllisyyspalveluista suoraan, jolloin tulosohjaus ja rahoituksella ohjaus heikkenevät, tulisi valvontaa ja seurantaa tehostaa huomattavasti.

Myös tietojärjestelmiä tulisi kehittää niin, että työvoimapalveluiden perusluvut ja palveluiden kustannukset olisivat nykyistä helpommin, yhteismitallisemmin ja siten vertailukelpoisesti saatavilla. Esimerkiksi sellaista perustietoa, kuin työvoimakoulutuksena toteutettuun moduulimaiseen

kotoutumiskoulutukseen osallistuneiden eri henkilöiden lukumäärää, ei tälläkään hetkellä saa tietojärjestelmistä esiin helposti. Myös omaehtoiseen opintoihin osallistuneiden määristä ja omaehtoisista koulutuksista saatavat tiedot ovat osin puutteellisia. Valvonnan, seurannan ja tuloksellisuuden tarkastelun minimiedellytyksenä ovat luotettavat ja riittävän helposti saatavilla olevat perustiedot työvoimapalveluista, niiden käytöstä ja kustannuksista. Näiden tietojen tarpeellisuus korostuu entisestään, kun työvoimaviranomaisten määrä kasvaa ja siten myös palveluiden järjestämis- ja tuottamistavat lienevät jatkossa nykyistä kirjavampia.

Lisäksi mahdollisuus ohjata toimintaa määrärahoilla tulee vähenemään, koska luonnoksen mukaan laissa työvoimapalveluiden järjestämisestä 4. luvun 14 §:n mukaan kunnille osoitettaisiin työvoimapalveluiden järjestämiseen rahaa peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kautta. Valtionosuus on kunnan yleiskatteellista rahaa, jonka kohdentamisesta kunta itse päättää. Miten mahdolliset puutteet kuntien työvoima- ja kotoutumispalveluiden palvelutarjonnassa voidaan havaita ja miten niihin voidaan puuttua? Koska toiminnan ohjausta tehtäneen jatkossa lähinnä tiedolla johtamisen keinoin, on tietojärjestelmistä saatavan tiedon laatu ja kattavuus aivan keskeistä.

4.1.6 Julkisia työvoimapalveluja koskeva sääntely

Esitysluonnoksen mukaan työvoimaviranomaisen tulisi järjestää julkisina työvoimapalveluina työnvälityspalveluja, tieto- ja neuvontapalveluja, työnhaku-, ura- ja työhönvalmennusta sekä työvoimakoulutusta. Lisäksi julkisiin työvoimapalveluihin kuuluisi muita tekstissä lueteltuja palveluja. Onko muotoilusta pääteltävissä, että työnvälityspalvelut, tieto- ja neuvontapalvelut, työnhaku-, ura- ja työhönvalmennus sekä työvoimakoulutus ovat pakollisia ja muiden palveluiden järjestämisestä tai järjestämättä jättämisestä työvoimaviranomainen voisi vapaasti päättää lukuun ottamatta muutosturvakoulutusta, johon on subjektiivinen oikeus?

Esitysluonnoksella on merkittäviä vaikutuksia palveluiden toteuttamiseen, saatavuuteen ja sitä kautta työnhakijoiden yhdenvertaisuuteen. Nykyinen palveluntuottamismalli perustuu vahvasti ostopalveluille, mitä ollaan esitysluonnoksessa muuttamassa merkittävästi. Muutokset ostopalveluiden ekosysteemin yhteen osa-alueeseen vaikuttavat väistämättä myös muihin osa-alueisiin. Tätä ristikkäisvaikutusten kehää ei ole esitysluonnoksessa tunnistettu riittävästi. Ostopalvelut muodostavat kiistattomasti keskeisen vaikutuskanavan työllisyyden kehitykseen ja ovat Uudellamaalla valtiontalouden menojen suhteen rahallisesti selkeästi suuremmissa osassa kuin toimintamenoilla toteutettava palvelu.

Vuonna 2019 työllisyyden ostopalveluiden (ammatillinen työvoimakoulutus, valmennukset ja asiantuntija-arvioinnit) järjestämiseen käytettiin valtakunnallisesti esitysluonnoksen mukaan yhteensä 111,8 miljoonaa euroa ja lisäksi kotoutumiskoulutuksiin (pl. pakolaisten kotoutumiskoulutus) 28,9 miljoonaa euroa.

Nykyisessä monituottajamallissa ELY-keskukset ovat kehittäneet systemaattisesti hankintaosaamista. Hankinta- ja sopimusmallien kehittämisen myötä palvelujen laatu ja vaikuttavuus ovat parantuneet. Esitysluonnoksen mukaan hankintaosaamista ei välttämättä siirry kaikille työvoimaviranomaisille,

mikä vaikeuttaisi suuresti aluekohtaisten hankintojen tekemisen. Tällä on suoria vaikutuksia työnhakijoiden yhdenvertaisuuteen ja myös työvoiman osaamisen kehittämiseen ja osaavan työvoiman saatavuuteen pitkällä aikavälillä.

Luonnoksen mukaan onkin kiinnitettävä huomiota hyvissä ajoin riittävään hankintaosaamisen kouluttamiseen. On kuitenkin epäselvää, kuka vastaisi kouluttamisesta järjestäjämuutoksen valmisteluaikana – valtio vai tulevat työvoimaviranomaiset? On myös epäselvää, miten kouluttamista ja työvoimaviranomaisten keskinäistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa kannustetaan tulevassa järjestäjämallissa. Nykyiselläkin rakenteella toimivien valtakunnallisten ja yhteisten kehittämishankkeiden luominen on vienyt runsaasti aikaa ja resursseja.

Suurena riskinä on, että hajaantuvassa hankintatoimessa nykyiset toimivat mallit katoavat. Uusien toimintamallien luominen kestää parhaimmassakin tapauksessa useita vuosia, eikä ole itsestään selvää, että työvoimaviranomaisilla olisi nykyisenkaltaista intressiä yhteiseen kehittämiseen. Tulisiko valtiolla ja ennen kaikkea KEHA-keskuksella olla jonkinlainen rooli koordinaatiossa ja kouluttamisessa? Tällaista roolia ja pohdintaa esitysluonnos ei nykyisellään tarjoa.

Kilpailutuksen vähenemisen todellisena riskinä on esityksessäkin mainittu työvoimapalvelujen kustannusten merkittävä kasvu. Eri palveluntuottajia on ELY-alueesta riippuen noin 10–50. Uudenmaan isolla markkinalla on pystytty hyödyntämään kilpailullisuutta palvelujen kustannusten laskemiseen. Nykymalli pohjautuu pääasiassa 15 hankintayksikön (ELY-keskukset) toimintaan, joka käsittää myös alueiden yhteisiä hankintoja. Esitysluonnoksen mukaan hankintayksiköiden määrä todennäköisesti kasvaa erittäin merkittävästi. Muutoksen vaikutukset hankintaosaamisen ylläpitämiseen, markkinan toimivuuteen ja eheyteen sekä edelleen palvelujen laatuun ja kustannuksiin olisi tärkeää tunnistaa esityksessä.

Esitysluonnoksessa on tunnistettu riski siitä, että työvoimaviranomaiset eivät hankkisi nykyisiä palveluita markkinoilta vaan tuottaisivat ne itse. Esitysluonnoksessa ei ole lainkaan riittävällä tavalla huomioitu järjestäjämallin muutoksen vaikutuksia palveluntuottajakenttään ja ennen kaikkea sen osaamisen säilyvyyteen, joka palveluntuottajakentällä on tällä hetkellä. Vuosia jatkuneen yhteisen kehittämisen myötä palveluntuottajille on kasaantunut erittäin erikoistunutta osaamista työllisyyspalveluiden toteuttamisesta. Samalla ELY-keskusten hankintayksiköihin on kertynyt hyvin laaja tietämys ja kokemus palveluntuottajakentän toimintamahdollisuuksista ja sen parhaista soveltamistavoista.

On erityisen suuri riski, että järjestäjämuutoksen myötä kadotamme palveluntuottajakentällä vallitsevan erikoisosaamisen, jota on rakennettu yhdessä alueellisesti ja valtakunnallisesti tiiviissä yhteistyössä hankintayksiköiden, palveluntuottajien ja ministeriön kesken. Jos työvoimaviranomaiset päättävät aluksi tuottaa palveluita itse nykyistä huomattavasti laajemmassa mittakaavassa, surkastuu toimijakenttä hyvin voimakkaasti ja nopeasti. Erityisen suurena uhkana on, että ylimenokauden aikana mahdollisesti menetettävän palveluntuottajaosaamisen uudelleenrakentaminen kestää vähintäänkin vuosia, jos työvoimaviranomaiset haluavat myöhemmin käyttää ostopalveluita laajemmin.

Tämä huoli toimijakentän jatkuvuuden varmistamisesta ei välity esitysluonnoksesta, jossa todetaan lyhyesti, että tällainen kehitys ”voi vaikuttaa yritysten liiketoimintamahdollisuuksiin”.

Palveluntuottajakentän muutos voi vaikuttaa myös osaavan työvoiman saatavuuteen pitkällä aikavälillä. Työvoimaviranomaisten mahdollisuus järjestää työvoimakoulutusta vastaisi nykyistä ELY-keskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen työllisyysmäärärahalla hankkimaa työvoimakoulutusta. Laissa ei edellytettäisi työvoimaviranomaisen nimenomaan hankkivan koulutusta palveluntuottajalta, vaan kunta voisi päättää koulutuksen tuottamistavan. Tämä tarkoittaisi sitä, että työvoimaviranomainen voisi järjestää koulutusta omana tuotantonaan tai hankkia sitä palveluntuottajilta. Muutos johtaa vääjäämättä siihen, että myös työvoimakoulutuksen hankinta vähenee ja yksityiset palveluntuottajat, joista monella on erittäin syvä osaaminen oman erikoistumisalansa koulutusten toteuttamiseen, toteuttavat jatkossa selvästi nykyistä vähemmän koulutusta. Mikäli omaehtoisten opintojen kautta ei pystytä reagoimaan tilanteeseen, koulutustarjonta supistuu.

Esityksessä todetaan, että työvoimaviranomaisten ja työvoimakoulutuksen järjestämisluvan omaavien koulutuksenjärjestäjien tulisi yhdessä suunnitella alueen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain perusteella toteutettava työvoimakoulutus. Kunnilla on varmasti erilaisia intressejä tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestämisessä. Saattaa käydä niin, että oman kunnan oppilaitoksen kulloisetkin tila- ja opettajaresurssit tulevat vaikuttamaan selvästi nykyistä enemmän siihen, milloin, millaista ja millaisilla tavoitteilla koulutusta järjestetään. Siirrytäänkö suppeampaan tarjontaan ja nykyisestä osatutkintopainotuksesta kokonaisuun tutkintoihin ja pidempiin koulutusohjelmiin?

Uusimaalaisia tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestäjiä on tällä hetkellä 15. Näistä kahdeksalla on järjestämislupapäätöksessä ensisijaisena toimialueena Uusimaa, yhdellä Uusimaan lisäksi Kanta-Häme, yhdellä Keski-Suomi ja viiden päätöksessä luetellaan yksittäisiä kuntia, joista kauimpana sijaitsevat Ylitornio ja Oulu. Tutkinnonanto-oikeuksia on kahdesta noin yhdeksäänkymmeneen. Miten jatkossa taataan, että nämä mahdollisuudet hyödynnetään mahdollisimman täysimääräisesti?

Uudenmaan alueelle tulee useita työvoimaviranomaisia. Miten ja kuka koordinoi työvoimaviranomaisten ja koulutuksenjärjestäjien yhteistä suunnittelua, jotta koulutustarjonta olisi mahdollisimman tarkoituksenmukainen? Huolta herättää myös, miten varmistetaan jatkossa, että työvoimakoulutukseen valitaan sopivimmat hakijat heidän kotikunnastaan riippumatta, niin että työnantajat löytävät sopivimmat osaajat?

Useiden ELY-keskusten yhteisinä tai jopa valtakunnallisina hankintoina on voitu vastata spesifeihin koulutustarpeisiin, kuten tarjota korkeasti koulutetuille maahanmuuttajille räätälöityä kotoutumiskoulutusta ja valtakunnallisesti tarjolla olevaa omakielistä yhteiskuntaorientaatiota. Miten varmistetaan tällaisen kunta- ja aluerajat ylittävän asiakaslähtöisen palvelun tarjonta jatkossa?

4.1.11 Muutokset ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin

ELYn tehtäväkenttä kuvataan esitysluonnoksessa todella suppeana. Olemme kommentoineet tähän liittyen laajemmin kohdassa Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta.

4.1.12. Yritysten kehittämispalvelut

Uudistuksen yhteydessä Yritysten kehittämispalvelujen sisällyttäminen ns. yritystukilakiin on oikean suuntainen ja hyvä uudistus. Palvelujen valtakunnallinen koordinointi jatkossakin on tärkeää, jotta palvelut ovat yrittäjien saatavilla tasapuolisesti kaikkialla Suomessa ja niiden korkea laatutaso ja vaikuttavuus varmistetaan.

Tässä yhteydessä tulisi huomioida myös muut sellaiset palvelutarpeet asiantuntijapalveluiden osalta, jotka olisi mielekästä tuottaa valtakunnallisina palveluina, ja joiden tarkoituksena on tukea ja täydentää työllisyysalueiden omaa keinovalikoimaa. Esimerkkinä on Työllistä taidolla -palvelu, jonka toteutukseen liittyvää lakimuutosta ollaan parhaillaan hyväksymässä (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 4 §:n muuttamisesta (HE 59/2022 vp)).

Työllistä taidolla -palvelua hankkivat ja koordinoivat Uudenmaan ELY-keskus ja Uudenmaan TE-toimisto. Palvelu on yksin- ja pienyrittäjien saatavilla koko Suomessa. Luonteensa, toteutustapansa ja sisältönsä puolesta se soveltuisi jatkossakin erinomaiseksi työkaluksi tukemaan kuntien työllisyyspalveluita rekrytointiosaamisen parantamiseksi pienimmissä yrityksissä. Laajuudeltaan, kohderyhmältään ja sisällöltään Työllistä taidolla -palvelu on selkeästi rajatumpi kuin Yritysten kehittämispalvelut, eikä kilpaile näiden kanssa.

Mahdollistamalla Työllistä taidolla -tyyppisten peruspalveluiden toteutus valtakunnallisina, palvelut olisivat kaikkien työllisyysalueiden pienyrittäjien saatavilla tasapuolisesti. Työllistä taidolla -palvelun ja muiden vastaavien palveluiden toteutus tuleekin mahdollistaa samassa laissa, jossa säädetään myös muista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yritystoiminnan kehittämiseen myöntämistä avustuksista, eli yrityksen kehittämisavustuksesta ja toimintaympäristön kehittämisavustuksesta. Mahdolliset tietojärjestelmätarpeet näiden palvelujen tuottamiseksi tulee myös huomioida.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Valtiolle jääviä ohjaus-, tuki- ja valvontatehtäviä tulisi määritellä esitysluonnoksessa tarkemmin erityisesti asiakkaiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi. Luonnoksessa työvoimapalvelujen sisältöön ja asiakaspalvelumalliin tehtäisiin hyvin vähän muutoksia verrattuna nykyiseen, mikä edesauttaa henkilö- ja yritysasiakkaiden yhdenvertaisuutta myös uudessa mallissa. Esitykseen sisältyy kuitenkin vakavasti otettavia riskejä asiakkaiden yhdenvertaisten palvelumahdollisuuksien ja päätösten toteutumiseen liittyen, kun työvoimaviranomaisten määrä kasvaa ja valtion ohjaussuhde niihin muuttuu olennaisesti.

Esitysluonnoksessa ei myöskään ole määritelty riittävän selkeästi oikeudellisen tuen roolia muutoksen jälkeen. On oletettavaa, että uudet työvoimaviranomaiset tulevat tarvitsemaan paljon oikeudellista neuvontaa myös muissa kuin työttömyysturva-asioissa, jotta lakien tulkinnassa säilyisi riittävän yhtenäinen linja. Työllisyyden kuntakokeilujen käynnistyminen sekä vastikään voimaan tullut uusi asiakaspalvelumalli ovat osoittaneet selkeästi oikeudellisen tuen laajan tarpeen muutostilanteissa.

4.2.2.4 Vaikutukset yrityksiin / 4.2.3.1 Vaikutukset kuntien toimintaan

Nykyisessä TE-palvelujärjestelmässä palvelujen tuottamisen mallina on monituottajamalli eli yhdistelmä hallinnon omaa tuotantoa ja ulkopuolelta hankittua palvelutuotantoa. Ulkoisen tuotannon suhteellinen osuus on laskenut TE-toimistojen resurssilisäysten (erityisesti uusi asiakaspalvelumalli) myötä, mutta se on edelleen erittäin merkittävä: vuosittain ELY-keskusten valtakunnallisesti hankkimat ostopalvelut muodostavat yli 140 miljoonan euron kokonaisuuden, joka on lähes kokonaisuudessaan koulutuksia, valmennuksia ja asiantuntija-arviointeja valtiolle tuottavien yritysten ja oppilaitosten liikevaihtoa. Uusille työvoimaviranomaisille siirtyvistä palveluista työvoimakoulutukset, valmennukset ja asiantuntija-arvioinnit hankitaan ulkoisilta palveluntuottajilta. Uudellamaalla palveluntuottajia edellä mainituissa palveluissa on vuositasona noin 50.

Esitysluonnoksessa ei kuvata tai käsitellä lainkaan nykyistä palvelujen tuottamisen tapaa, siihen liittyvää osaamispääomaa tai palvelumarkkinoita. Tämä on erittäin merkittävä puute. Luonnoksessa kuvataan, että tulevilla työvoimaviranomaisilla on erittäin paljon vapauksia palvelujen tuottamistapojen osalta ja mahdollisuus tuottaa kaikki palvelu omana tuotantona. Olisi täten erittäin perusteltua tarkastella esityksessä vaikutuksia palveluntuottajiin ja palvelumarkkinoihin laajemmin. Käytännössä suurilla työllisyysalueilla tulee olemaan kriittinen rooli työllisyyspalvelujen markkinoiden osalta. Jos isot alueet vähentävät merkittävästi hankitun palvelun osuutta, markkina surkastuu.

Esitysluonnoksessa on tunnistettu palveluntuottajiin kohdistuva riski suuremmista hallinnollisista kustannuksista tilanteessa, jossa palveluita kilpailuttavia työvoimaviranomaisia on huomattavasti enemmän kuin hankintayksiköitä nykyisessä järjestämismallissa. Kun yhdistetään hankintaosaamisen sirpaleistuminen, jopa puuttuminen, tietyiltä työvoimaviranomaisilta, kohonneet välilliset ja hallinnolliset kustannukset palveluntuottajille sekä pienemmät volyymit ja palveluntuottajien pienentyvä mahdollinen toimintakate, on merkittävänä uhkana, että palvelutarjonta ja palveluntuottajien verkosto surkastuu huomattavasti nykyisestä ainakin osassa maata. Vaikutus keskittyy alueille, joissa työvoiman määrä on pieni ja joilla on jo nyt suuri pula osaavasta työvoimasta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

Esitysluonnokseen sisältyvän työvoimapalvelujen järjestämisestä annettavan lain 13 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista muista tiedoista kuin henkilötiedoista.

Esitysluonnoksessa korostetaan useampaan kertaan tiedolla johtamisen merkitystä ehdotetussa hajautetussa järjestäjäkentässä. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön ja ELY-keskuksen yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa käymät alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut perustuvat työllisyshoidon vaikuttavuuteen sekä seuranta- ja analyysitietoon.

On erittäin hyvä, että tietovarantoon tallennettavista tiedoista säädetään asetuksella. Asetus välttämättömistä tiedoista ja tietovarantoon vietävistä tiedoista on paljon vartijana ylipäänsä sille, onko tietojohdaminen käytännössä mahdollista. Onkin tärkeää, että talletettavista tiedoista tullaan säätämään tarkasti ja laajasti. Ylimalkaiset ja puutteelliset tiedot esimerkiksi työttömille tarjottavista aktivointitoimenpiteistä ja yhteydenpitotavoista tekisivät seuranta- ja analyysitiedon keräämisen ja luomisen mahdottomaksi – ja sitä myöten romahduttaisi koko tietojohdamisen arkkitehtuurin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

10.1 Muutoksen johtaminen

Esitetty uudistus on kokoluokaltaan valtava ja muuttaa koko palvelujärjestelmän. Tähän nähden uudistuksen valmistelu-aika on varsin lyhyt, erityisesti niiden kuntien osalta, jotka eivät ole mukana työllisyyden kuntakokeiluissa. TE-palveluja koskevien aikaisempien uudistusten - TE-palvelu-uudistus 2013, työllisyyden kuntakokeilut - kokemusten valossa on selvää, että uudistuksen toimeenpanossa tulee aiheutumaan häiriöitä, jotka vaikuttavat myös palvelujen saatavuuteen uudistuksen käynnistyessä. Oikein mitoitetuilla tukevilla ja korjaavilla toimilla voidaan lyhentää

käynnistysvaiheen häiriöaikaa. On lisäksi selvää, että uudistuksella tavoiteltaville (netto)vaikutuksille syntyy puitteet vasta sitten, kun palveluja päästään toteuttamaan täydellä teholla. Tämän kokoluokan uudistuksissa siihen voi mennä vuosia.

KEHA-keskuksen ennakkoperehdytykseen tuleville työvoimaviranomaisille tulisi panostaa riittävin resurssein. Perehdytyksen tulee sisältää myös riittävällä syvyydellä ELY-keskusten vastuulla olevien tehtävien osaamissisältöjä. Esimerkiksi osaavia hankinta-asiantuntijoita ei todennäköisesti riitä siirtämään kaikille tuleville työllisyysenhoidon alueille.

Uudistusta edeltävinä vuosina on todennäköistä, että osa valtion työntekijöistä hakeutuu jo ennakkoiden uusiin tehtäviin, eli vaihtuvuus tulee olemaan suurta. ELY-keskuksen tulee varmistaa tärkeimpien toimintojensa ylläpito, eikä esimerkiksi kehittämistyöhön tai uudistuksen valmisteluun ole tällöin käytettävissä niin paljoa resurssia. Tulisiko valtakunnallisen ohjausrakenteen lisäksi rahoittaa kullekin alueelle myös muutoksen alueelliseen läpiviemiseen projektihenkilöstöä?

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely

Esitettyä 20 000 henkilön työvoimapohjaa (poikkeustilanteissa 17 000) voidaan pitää ehdottomana vähimmäistasona nykymuotoisten palvelujen ja palveluprosessien järjestämiselle

kokonaistaloudellisuuden näkökulmasta. Lausumme asiasta tarkemmin esityksen luvun 4.1.2 kommentoinnin yhteydessä.

Palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Toisen luvun 6 § työvoimapalveluiden järjestämisestä vastuussa olevan kunnan tai kuntayhtymän olisi tarjottava palveluja luonnollisille henkilöille, joiden kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta on kyseisessä kunnassa tai työllisyysalueella. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa henkilöasiakas asuu tai oleskelee pääasiallisesti kotikuntansa ulkopuolella. Jos henkilön asuminen tai oleskelu kotikuntansa ulkopuolella perustuisi työhön, opiskeluun, vapaa-ajan viettoon, lähiomaisensa tai muun läheisensä asumiseen tai muuhun näitä vastaavaan syyhyn ja olisi säännönmukaista tai pitempiaikaista, hän voisi valita käyttävänsä myös muun kuin kotikuntansa järjestämiä työvoimapalveluja. Käytännössä tämä johtanee siihen, että syntyy esimerkiksi heikkojen liikenneyhteyksien takia tilanteita, että työnhakijan kotikunnassa mahdollisesti järjestettäviin palveluihin on vaikeuksia osallistua ja helpoimmin saavutettavat palvelut ovat kotikunnan tai työllisyysalueen ulkopuolella. Esitetäänkö luonnoksessa, että työvoimakoulutusta lukuun ottamatta työnhakija-asiakkaalla ei olisi mahdollista päästä tällaisiin palveluihin?

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Esitysluonnoksessa kuvattu työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden asettaminen muistuttaa nykyistä valtion toimijoiden tulos- ja informaatio-ohjausmenettelyä. Esitysluonnoksessa on puutteellisesti tunnistettu, ettei tavoitteiden asettaminen ja niihin sitoutuminen todennäköisesti toimi samalla tavoin valtion ja itsehallinnollisten kuntien kesken kuin nykyisin valtionhallinnon sisäisesti. Jos valtakunnallisia tavoitteita asetetaan, olisi tärkeää määritellä myös menettelytavat työvoimaviranomaisten sitouttamiselle, seurannalle ja jatkotoimille tavoitteiden saavuttamisen tai saavuttamatta jäämisen osalta.

Esitysluonnoksen mukaan tavoitteiden valmistelu tehdään kuntien kanssa, mikä on kannatettavaa. Nykyiset tulostavoitteet ja seurattavat mittarit eivät ole täysin yhteneviä sen kanssa, mitä esimerkiksi kuntakokeilut näkevät tärkeiksi tavoitteiksi, ja yhtenäinen tulosjohtaminen alueella on hankalaa. Jotkin kokeilut ovat jo rakentaneet omat seurantajärjestelmänsä, koska valtakunnallinen seuranta ei vastaa heidän tarpeisiinsa. Valtakunnallisten raporttien merkitys on siis vähentynyt.

Mittarien tulisi olla hyvin selkeitä, työvoimaviranomaisten todellisiin tarpeisiin vastaavia ja raporttien ymmärrettäviä niin, että kukin taho jakaa ymmärryksen siitä, minkälaisesta aineistosta ja miten tuloksia mitataan. Yhteistyö ja ohjaus muuttuu haasteelliseksi, ellei tavoitteista olla riittävän yksimielisiä. Tässä ovat keskeisessä roolissa myös tulevat tietojärjestelmät, joiden pohjalta tulosjohtamista osin tehdään.

Esitysluonnoksessa on annettu esimerkkejä valtakunnallisten tavoitteiden sisällöistä. Osa sisällöistä koskee palvelujen järjestämisen periaatteita ja edellytyksiä, jotka jo muutenkin säädetään pykälissä (palvelujen yhteensovittaminen, yhteistyö, kielelliset oikeudet, tasa-arvo, palvelujen yhdenvertainen saatavuus jne.). Esitysluonnoksessa jää epäselväksi kuuluvatko nämä sisällöt siten valtakunnallisten tavoitteiden seurantamenettelyn vai laillisuusvalvonnan (vai molempien) piiriin.

Alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

ELY-keskukselle annetaan esitysluonnoksessa rooli alueellisten työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelujen järjestäjänä. ELY-keskuksiin jäävää työllisyydenhoidon resurssia ja tehtäviä ei kuitenkaan ole määritelty tarkemmin. Valtaosa työllisyydenhoitoon liittyvistä tehtävistä siirtyy kuntiin. Esitysluonnoksessa ei ole riittävän selkeästi kuvattu, millaisilla resursseilla, vastuilla ja millä toimintavaltuudella ELY-keskukset järjestäisivät seurantakeskusteluja. Seurantakeskustelujen sisältö ja tavoitteet tulisi määritellä tarkemmin ja suhteessa ELY-keskuksille jääviin tehtäviin. Lisäksi tulisi selkeyttää seurantakeskusteluihin osallistuvien eri tahojen (TEM, ELY, työvoimaviranomainen) roolit ja määritellä KEHAN ja ELYn välistä vastuuta tiedontuotannon tehtävissä.

Seurantakeskustelujen käymisen tueksi ELY-keskukset esittävät lisäksi harkittavaksi myös alueellisten työllisyyden ja yrittäjyyden neuvottelukuntien kokoamista. ELY-keskukset toimisivat näiden neuvottelukuntien nimittäjinä ja kokoonkutsujina. Neuvottelukuntien avulla mahdollistettaisiin jatkuva vuoropuhelu ja yhteistyörakenne alueellisella tasolla valtio- ja kuntatoimijan sekä koko työllisyyden edistämisen ekosysteemin kesken. Tällaisella rakenteella voitaisiin myös nopeuttaa korjaavia toimenpiteitä tilanteissa, joissa tunnistetaan riski kunnan tai työllisyysalueen alentuneesta kyvystä järjestää työvoimapalveluita.

Laillisuusvalvonta

Esitysluonnoksen perusteella tulevien työvoimaviranomaisten määrä kasvaa moninkertaiseksi suhteessa nykyjärjestelmään. Erityisesti alkuvaiheessa työvoimaviranomaisten valmius ja kapasiteetti palvelujen järjestämiseen tulee todennäköisesti vaihtelevaan suuresti. Esitysluonnos antaa työvoimaviranomaisille erittäin laajat vapausasteet palvelujen tuottamisratkaisuihin. Suhteessa edellä mainittuun kontekstiin aluehallintoviraston vastuulle esitetyt valvontamenettelyt on varsin suppeasti kuvattu. Esitetty valvontaresurssi (10 htv) vaikuttaa alimitoitettulla tehtävän asianmukaiseksi hoitamiseksi.

Esitysluonnoksessa jää epäselväksi aluehallintoviraston oma-aloitteisen laillisuusvalvonnan suhde työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevaan neuvottelumenettelyyn (kyky järjestämiseen merkittävästi heikentynyt) ja siihen liittyvään kokonaisarviointiin sekä edelleen valtakunnallisten tavoitteiden seurantamenettelyyn. Esitysluonnoksessa kaikki kolme menettelyä kohdentuvat esimerkiksi palvelujen saatavuuteen. Menettelyjen keskinäiset suhteet ja ko. viranomaisten vastuut tulisi esityksessä kuvata selkeämmin.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Työnhakijan palveluprosessi on uudessa asiakaspalvelumallissa säädelty niin tarkasti, että tuleville työvoimaviranomaisille jää melko vähän vapautta suunnitella alueen näkökulmasta toimivia prosesseja. Toisaalta yhteneväinen ja tarkkaan määritelty palvelumalli takaa asiakkaiden tasavertaista kohtelua, mikäli tulevat toimijat pääsevät mallin asettamiin palvelutavoitteisiin kohtuullisen yhtenevästi.

Keväällä lausuntokierroksella olleessa kotoutumisen edistämisestä annetun lain HE-luonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa (2. luku 14 §) todetaan, että kotoutumissuunnitelmassa tulisi huomioida ohjaus yhteisöjen ja järjestöjen tarjoamiin kotoutumista ja yhteiskunnallista osallisuutta edistäviin matalan kynnyksen palveluihin ja toimintoihin. Saman HE-luonnoksen mukaisesti kotoutumissuunnitelmaan oikeuttavaa aikaa oltaisiin lyhentämässä, mikä tarkoittaa sitä, että työllistymissuunnitelma laadittaneen jatkossa nykyistä useammin myös Suomessa vähemmän aikaa asuneille maahanmuuttajille. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4. luvun 12 §:ssä (työllistymissuunnitelman sisältö) tulisi huomioida tarve suomen tai ruotsin kielen edelleen kehittämiselle ja yhteisöjen ja järjestöjen matalan kynnyksen palveluihin osallistumiselle. Tulisi tarkastella tämän työllistymissuunnitelman piiriin tulossa olevan asiakasryhmän tarpeita myös muissa luvun 4 pykälissä.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Tulevan mallin aikana tulisi varmistaa, että työnvälitys onnistuu yli työllisyydenhoidon alueiden rajojen ja että tietojärjestelmät mahdollistavat tämän.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

1§

Luvussa 6 tulisi selkeyttää, mitkä kaikki palvelut työvoimaviranomaisen tulee järjestää itse ja mitkä on mahdollista ostaa. Palveluiden järjestämisen velvoittavuus on myös ilmaistu epäjohdonmukaisesti eri palvelutyyppeiden kohdalla: Kuudennen luvun 1 §:n mukaan työvoimaviranomainen antaa tietoa ja neuvontaa erikseen mainituista teemoista. Aiemmin esitysluonnoksessa on edellä mainittuun verrattuna ristiriitaisesti mainittu, että työvoimaviranomainen voi päättää kaikkien palvelujen, myös tieto- ja neuvontapalvelujen järjestämisestä omana työnä tai ostopalveluna.

2§

Myös kartoitusten osalta velvoittavuus on epäselvä. Kuudennen luvun 2 §:n mukaan työvoimaviranomainen voi järjestää mm. osaamis- ja ammattitaitokartoituksia sekä työkyvyn arviointeja, kun taas muiden luvussa säädettyjen palveluiden osalta esitysluonnoksessa esitetään säädettäväksi, että työvoimaviranomaisella olisi velvollisuus järjestää palveluita. Työttömyyden rakenteen muodostuessa yhä monimutkaisemmaksi ja heterogeenisemmäksi, on viime vuosien aikana valtakunnallisessa kehittämistyössä painotettu aiempaa enemmän nimenomaan osaamiskartoituksia sekä työkyvyn arviointeja toimivina työkaluina parantaa pitkittyneestä työttömyydestä kärsivien työnhakijoiden työmarkkinakelpoisuutta. Palvelut ovat yleensä yksilöllisiä ja niiden käytön avulla päästään usein selville todellisista työllistymisen esteistä, mikä on luonnollisesti edellytyksenä sille, että esteisiin voidaan puuttua. Olisi kannattavaa, että työvoimaviranomaisille asetettaisiin velvoite tuottaa myös 2 §:ssä mainittuja asiantuntija-arviointeja.

4§, 5§, 6§ ja 7§

Valmennuksiin ja työkokeiluun liittyvän sääntelyn muuttaminen on kannatettavaa. Voiko kuitenkin aiheutua eturistiriitoja siitä, että työkokeilun toteuttajana voisi jatkossakin olla kunta? Siinä tapauksessa työkokeilujen tarkoituksenmukaisuutta tulisi valvoa erityisen huolellisesti, jotta vältytään tilanteilta, joissa kokeilu kunnalla ei olisi asiakkaan urasuunnitelmien kannalta tarkoituksenmukainen ratkaisu.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

1§

Lakiluonnoksen mukaan työvoimaviranomainen järjestää työvoimakoulutuksena kotoutumisen edistämisestä annetun lain 24 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta, lukuun ottamatta luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Tulee huomioida, että kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden (OPH Määräykset ja ohjeet 2022:1a) mukaisesti kotoutumiskoulutukseen voi sisältyä latinalaisen kirjaimiston osaamista vahvistavia opintoja. Varsinaista luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, jota toteutetaan vapaan sivistystyön oppilaitoksissa ja aikuisten perusopetuksessa ja joita molempia ohjaa omat opetussuunnitelmansa, ei ylipäätään tulisi kutsua kotoutumiskoulutukseksi.

2 §

Työvoimakoulutusta voitaisiin edelleen hankkia yhteishankintana työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyysoikeudet luovuttavan yrityksen kanssa. Suuri osa työllisyysmäärärahoilla nykyisin toteutettavasta ammatillisesta työvoimakoulutuksesta toteutetaan yhteishankintana. Uudessa järjestelmässä tulisi pystyä huomioimaan se, että yritysten tarpeet tulevat kuulluiksi ja ettei tarpeettomasti vaikeutettaisi yritysten yhteydenottomahdollisuuksia. Myös usealla paikkakunnalla toimivien yritysten palvelutarpeisiin tulee pystyä vastaamaan mahdollisimman joustavasti.

3 §

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta kuuluisi työvoimaviranomaiselle. Opiskelijavalinnasta vastaisi koulutuksen järjestävä työvoimaviranomainen. Myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan järjestetyn työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta kuuluisi mainitun lain mukaan työvoimaviranomaiselle.

Lakiluonnoksen mukaan henkilöasiakas voisi hakeutua minkä tahansa työvoimaviranomaisen järjestämään työvoimakoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen siitä riippumatta, mikä työvoimaviranomainen on sopinut koulutuksen järjestämisestä. Kotikunta olisi velvollinen korvaamaan myös koulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Mikäli tarjolla on rajallinen määrä opiskelijapaikkoja, voiko käytännössä syntyä tilanteita, että koulutushakijan kotikunnalla on vaikutusta opiskelijavalintaan?

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Luvussa 9 on kiinnitetty huomiota luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen ja esitetään, että opintoja voitaisiin tukea työttömyysetuudella myös pidempään Suomessa asuneiden maahanmuuttajien osalta. Ehdotus on kannatettava, koska erityisesti naiset saattavat jäädä vaille koulutusta esimerkiksi pitkien vanhempainvapaiden vuoksi. Samalla on kuitenkin korostettava, että myös luku- ja kirjoitustaidon opinnoista tulee olla mahdollisuus jatkaa edelleen kotoutumiskoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen ja työhön. Osa maahanmuuttajista tarvitsee tukea arkikielen oppimiseen, mutta koulutuksen tavoitteita ei saa koko ryhmän osalta jättää liian alhaisiksi. Käytännössä laadukas luku- ja kirjoitustaidon koulutus tarkoittaa opetusmenetelmiltään monipuolista, pitkäjänteistä ja tavoitteellista sekä riittävän intensiivistä opintojen kokonaisuutta, jonka sisällä opiskelijat etenevät omien edellytystensä mukaisesti.

Nykyisin vapaan sivistystyön opintoja voidaan suorittaa ilman opintomaksuja, mikäli henkilöllä on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma. Myös laajemman kohderyhmän osalta opinnot tulisi järjestää ilman erillisiä kurssimaksuja. Todennäköisesti samanlainen mahdollisuus suorittaa esimerkiksi tutkintokoulutukseen valmistavaa koulutusta (TUVA) työttömyysetuudella olisi tehokas tapa tukea maahan muuttaneiden opintoväyliä. Mikäli TUVA-koulutusta ei tulla lisäämään työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin tukikelpoiseksi koulutukseksi, tulisi huolehtia siitä, että TUVA-koulutusta järjestettäisiin työvoimakoulutuksena. Kotoutumisajan lyhentyessä tulee olemaan runsaasti kotoutumisajan ylittäneitä maahanmuuttajia, joille TUVA-koulutus olisi sopiva, mutta osallistuminen ilman työttömyysetuutta olisi haastavaa.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Luvun 3 § muutos, jonka mukaan starttirahakauden aikana saadut muut tulot eivät automaattisesti estäisi starttirahan maksamista, tukee nykyaikaista työnteon tapaa, jossa henkilö saa tuloja monenlaisesta työstä ja yrittäjyydestä.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämismallista.

Näkemyksenne:

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Esitysluonnoksen perustelujen mukaan valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden säännökset ja kokonaisuus vastaisivat nykyisiä työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallisia tietojärjestelmäpalveluja. Tietojärjestelmän ja tiedolla johtamisen arkkitehtuurin kannalta tämä linjaus on huolestuttava ja osaltaan osoittaa, ettei tulevan, täysin muuttuneen järjestäjämallin vaikutuksia ole pystytty täysin arvioimaan. Tulevassa mallissa järjestäjäkenttä ja työvoimaviranomaisten ohjaus on täysin erilaista ja se vaatii erilaisia työkaluja ja erilaista tietopohjaa. Esitysluonnos antaa työvoimaviranomaisille mahdollisuuden ottaa käyttöön omia asiakasrekistereitään, mikä jo itsessään mullistaisi tietojärjestelmien luonteen nykyisestä.

Nykyjärjestelmässä URA-tietovaranto on erittäin keskeinen tietopohja TE-palvelun johtamisen, ohjauksen, seurannan ja kehittämisen näkökulmasta. Operatiivisen asiakastiedon lisäksi koko seurantajärjestelmä ja esimerkiksi työnvälitystilasto perustuu kyseiseen tietovarantoon. Tietosisältöjen osalta URA-pohjainen tietovaranto on varsin kattava ja siksi erittäin hyödyllinen. Esitysluonnoksen mukaan uudessa rakenteessa kuntien ja valtion yhteisen tietovarannon käyttövelvoite ja sisällöt säädetään erikseen. Oletettavaa on, ettei säädetyn tietovarannon laajuus tai kattavuus ole samaa luokkaa kuin nykyisen tietovarannon, vaan suppeampi. Valtion toimijoille (TEM, KEHA, ELY) on esitysluonnoksen mukaan jäämässä työllisyyspalveluja ja työmarkkinoita koskevia tehtäviä, joiden hoitamisen tietopohja perustuu juuri yhteiseen tietovarantoon. Miten varmistetaan, että kyseinen tietovaranto on laajuudeltaan ja käytettävyydeltään tarkoituksenmukainen suhteessa tehtäviin, mukaan lukien tilasto- ja tutkimustehtävien tarpeisiin?

Työnvälitystilasto perustuu asiakastietojärjestelmään syötettyihin sisältöihin ja siksi tiedon luotettavuudessa on rajoitteita. Nykyisessä mallissa tietojärjestelmiä käyttävät valtiolliset virastot, jotka ovat suorassa alaisuussuhteessa työ- ja elinkeinoministeriöön ja joiden toimintaa ministeriö ohjaa. Ohjaus kattaa KEHA-keskuksen kautta muun muassa tietojärjestelmän käytön edesauttaen yhtenäistä merkitsemistapaa ja täten mahdollistaen valtakunnallisen analyysitiedon keräämisen. Esitetyssä uudessa rakenteessa järjestämisvastuullisten viranomaisten määrä kasvaa olennaisesti ja tulevilla työvoimaviranomaisilla on mahdollisuus ottaa käyttöön myös omia asiakkuudenhallintajärjestelmiään. Erilaisten kirjauskäytäntöjen riski kasvaa siten merkittävästi, mikä puolestaan heijastuu yhteiseen tietovarannon ja edelleen työnvälitystilaston luotettavuuden (ja siten käytettävyyden) heikkenemisenä. Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, miten tätä riskiä hallitaan ja miten yhteisen tietovarannon luotettavuutta ylläpidetään.

Itsehallinnollisille työvoimaviranomaisille siirtyvä järjestäjävastuu jo itsessään edellyttäisi sääntelyä, joka poikkeaa nykyisestä. Uudenlainen järjestäjämalli vaatii sääntelyä, joka perustuu tietojenkeruun velvoittavuuteen huomattavasti yksityiskohtaisemmin kuin aiemmin yhden tietojärjestelmän maailmassa on edellytetty.

Tietovarantoon tallennettavista tiedoista annettava valtioneuvoston asetus tulee olemaan erittäin keskeisessä asemassa asiakastiedon luotettavuuden, valtakunnallisen yhdenmukaisuuden ja työllisyyspalveluiden onnistumisen ja vaikuttavuuden analysoinnissa.

URA-tietovarannon lisäksi nykyisessä järjestelmässä on käytössä muitakin joko URA- tietovarannon pohjalta jalostettuja tai kokonaan erillisiä tietoperustoja, joita hyödynnetään työmarkkinoiden ja TE-palvelujen seurannassa ja kohdentamisessa sekä ennakoinnissa, esimerkiksi ammattibarometri ja alueelliset kehitysnäkymät. TE-toimiston ja ELY-keskuksen (uudessa mallissa kuntien) sidosryhmäkontakteissa (esimerkiksi yritysasiakkuudet tai palveluntuottajayhteistyö) syntyy paljon hiljaista tietoa ja signaaleja alueen tilasta ja näkymistä, jotka jäävät säädetyn tietovarannon ulkopuolelle. Esitysluonnoksessa ei käsitellä sitä, miten tämä alueellinen ennakointitieto saadaan liikkumaan eri tahojen välillä ja erityisesti, miten ELY-keskus saa sen käyttöönsä, jotta voi hoitaa luonnoksessa säädettyä tehtäväänsä työelämän osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakoinnista.

4 §:ssä ei ole lainkaan säädetty ELY-keskusten tiedonsaantioikeudesta, vaikka ELY-keskuksille on säädetty työvoimapalvelujen seurantaan ja arviointiin liittyviä tehtäviä.

On myös todettava, että linjaus siitä, miten tulevan järjestäjämallin tietojärjestelmäpalvelut vastaavat nykyisiä tietojärjestelmäpalveluita, ei ota riittävässä määrin huomioon kotoutumislain puitteissa tehtävää tietojärjestelmämuutosta ja sen yhteensovittamista työllisyyspalveluiden tietojärjestelmäarkkitehtuuriin. Myöskään jatkuvan oppimisen digitaalista palvelukokonaisuutta ei ole huomioitu.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

On loogista, että maksatuksen tehtävät siirtyvät kuntien muodostamille työvoimaviranomaisille palveluiden rahoitusmallin muuttuessa täysin. Muutoksen myötä menetetään kuitenkin maksatuksen keskittämistä syntyneitä säästöjä. Lisäksi KEHAn maksatus on toiminut päätösten ja hakemusten valvonnan osana. Miten varmistetaan tulevaisuudessa maksatuspäätösten riittävän laaja valvonta, kun sekä päätöksenteko että maksatus ovat samalla viranomaisella? Miten varmistetaan osaamisen jakaminen uudessa mallissa?

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

Luvun 2 §:n mukaan työvoimaviranomainen määrittää muutosturvakoulutuksen enimmäisarvon. Eduskunnassa käsitellyssä olevassa hallituksen esityksessä (HE 62/2022) tehtävä on annettu KEHA-keskukselle, joka vastaisi enimmäisarvon määrittämisestä valtakunnallisesti kaikkien irtisanottujen osalta.

Esitysluonnoksessa esitetty vastuu jokaiselle työvoimaviranomaiselle lisäisi muutosturvakoulutuksen hallinnollisia kustannuksia entistäkin suuremmiksi. Olisi syytä arvioida, olisiko kokonaisuuden kannalta järkevämpää pitää enimmäisarvon määrittäminen edelleen KEHA-keskuksen tehtävänä. Työvoimaviranomaisille jäisi edelleen tehtäväksi laskuttaa Työllisyysrahastolta koulutusten kustannukset.

Arvon määrittämisen jälkeen KEHA-keskus antaisi arvon viivytystä tiedoksi työvoimaviranomaiselle. Toimintatapa olisi samanlainen kuin nyt eduskunnan käsitellyssä olevassa hallituksen esityksessä, jossa koulutuksen enimmäisarvon määrittäminen on irrotettu palveluun ohjaavat TE-toimistojen ja hankintayksikköinä toimivien ELY-keskusten toiminnasta.

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

ELY-keskusten tehtävistä

Esitysluonnoksessa ELY-keskuksen tehtäviksi työllisyysasioissa säädetään työelämän koulutus- ja osaamistarpeiden seuranta ja ennakointi työllisyyden edistämiseksi sekä yhteistyö- ja seurantakeskustelujen käyminen alueen työvoimaviranomaisten ja TEM:n kanssa.

Nykymallissa ELY-keskuksen asiantuntemus edellä mainituissa teemoissa perustuu muun muassa työvoimakoulutuksen alueelliseen suunnittelutehtävään sekä tiiviiseen kumppanuuteen TE-toimiston kanssa. ELY-keskusten ja TE-toimistojen koulutuksiin liittyvien tehtävien (työvoimakoulutusten hankinta ja tutkintoon johtavien työvoimakoulutusten sopiminen ja koordinointi) myötä ELY-keskusten koulutuksista vastaavat asiantuntijat ovat tiiviissä ja säännöllisessä yhteistyössä alueen koulutusta toteuttavien oppilaitosten ja palveluntuottajien sekä alueen työnantajien ja elinkeinoelämän kanssa.

Nykyinen koulutus- ja osaamistarpeiden tunnistaminen perustuu paitsi muun ennakointityön yhteydessä toteuttavaan itsenäiseen tilastolliseen analyysiin myös erittäin keskeisesti alueen toimijoiden kanssa käytävään yhteistyöhön ja epäviralliseen tietojenvaihtoon. Näiden voidaan sanoa olevan se perustus, jonka päällä alueellinen koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi tapahtuu. Uudistuksessa osaamistarpeiden ja koulutuksen asiakasrajapinta siirtyy pois ELY-keskuksesta, joten seuranta- ja ennakointitehtävän hoitaminen vaikeutuu olennaisesti, erkaantuu liiaksi alueellisten toimijoiden käytännön tarpeista ja pohjautuu lähinnä muiden keräämän tietoaineiston tarkasteluun.

Samoin ELY-keskuksen, kuten muidenkin valtion toimijoiden, näkymä ja tiedonsaanti työllisyyspalvelujen toimivuuteen ja vaikuttavuuteen ohenee merkittävästi. Riskinä on, etteivät ELY-keskukset pysty asianmukaisesti tukemaan työvoimaviranomaisia niiden tehtävissä tai kehittämisessä, esim. vertaisoppimisessa. Miten on tarkoitus järjestää alueelliset seurantakeskustelut, jos työllisyyteen liittyvä tehtäväkenttä jää hyvin ohueksi? Jotta ELY-keskukset pystyisivät hoitamaan työllisyyden edistämiseen liittyviä tehtäviään ja ylläpitämään niiden edellyttämää osaamispääomaa, tulisi tehtävistä säätää laajemmin ja tarkemmin.

On erittäin tärkeää, että myös jatkossa on alueellinen ja alueellisista työmarkkinoista huolta pitävä toimija, joka vastaa keskeisistä osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvien tietojen keräämisestä ja tuottamisesta. Työllisyyden edistämisen alueellinen tehtävä olisi olennainen osa muun muassa aluekehittämisen, yrityspalvelujen ja ennakoinnin muodostamaa tehtäväkokonaisuutta. ELY-keskusten tehtäväkenttään tulisi sisällyttää myös alueellista työelämän kehittämisen koordinoitua, jotta useiden eri toimijoiden tekemän kehittämistyön päällekkäisyyttä pystytään välttämään ja hanketoimintaa kohdentamaan aluetta parhaiten tukevasti. Työelämän kehittäminen liittyy olennaisesti myös muihin yrityspalveluihin, kuten kehittämispalveluihin ja nykyisiin valtakunnallisiin Työllistä taidolla -palveluun ja Perhevapaalta työelämään -hankkeeseen sekä kansainvälisen rekrytoinnin ja moninaisuuden teemoihin. Resurssit kokonaisuuden koordinointiin tulisi määrittää suhteessa alueen työnantajien määrään.

ELY-keskuksilla on nykyisin merkittävä rooli alueen työmarkkinoiden toimivuuden, työvoiman osaamisen ja saatavuuden sekä työllisyyden edistämisessä. Esitetyssä mallissa kyseisiin teemoihin liittyvät tehtävät siirtyisivät valtaosin joko uusille työvoimaviranomaisille tai KEHA-keskukselle ja ELY-keskuksen kosketuspinta teemoihin jäisi hyvin ohueksi. Myös ELY-keskuksille tulisi säätää tarkemmin lakisääteinen työllisyyteen liittyvä tehtävä, jotta myös alueellinen näkökulma työvoimapolitiikan ja elinkeinopolitiikan edistämiseen varmistettaisiin. Tämä tukisi myös alueellisten seurantakeskustelujen vaikuttavuutta.

KEHA-keskuksen tehtävistä

Palvelujen hajaantuva järjestämisrakenne edellyttää valtion keskitettyjä toimintoja. Kyseiset sisällöt on sinänsä kohtalaisen hyvin tunnistettu esitysluonnoksessa. TE-toimiston hallinto- ja tukitehtävien poistuminen (130 htv) ja TE-palvelun valtiolle jäävien tehtävien lisääntyminen (335 htv) muuttavat KEHA-virastoa aivan olennaisesti mission, tehtävien, johtamisen, ohjauksen ja toimijasuhteiden osalta. Muutokset on huomioitu esitysluonnoksessa erittäin puutteellisesti, lähtien viraston nimestä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus.

Esitysluonnoksen mukaan KEHA-keskukseen luodaan tiedolla johtamisen valtakunnallinen toimintakokonaisuus. Esitysluonnoksessa kuvataan useissa eri kohdissa tiedolla johtamisen merkitystä uudistuksen onnistumisen edellytyksenä ja annetaan kansainvälisiä esimerkkejä. Esitysluonnoksesta ei kuitenkaan käy ilmi, mitä uusia resursseja KEHA-keskukseen kootaan tämän uuden ja kriittisen tehtäväkokonaisuuden hoitamiseen. Olemme lisäksi esittäneet huolia tulevien työvoimapalvelujen asiakasrekisteriin ja siitä johdettavaan tietovarantoon liittyen luvun 13 yhteydessä.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Lain 23 §:n mukaan työvoimaviranomainen vastaisi jatkossa tutkintoon johtavien valtionosuusrahoitteisten työvoimakoulutusten järjestämisestä sopimisesta koulutuksen järjestäjän kanssa. Nykyisellään koulutuksen järjestäjän kanssa asiasta sopii ELY-keskus, joten on sinänsä luontevaa, että sopimisvastuu siirretään koulutusten järjestämisvastuun mukana työvoimaviranomaiselle.

On kuitenkin huomioitava, että esimerkiksi Uudenmaan osalta järjestämislupia on 15 koulutuksen järjestäjällä. Jo nykyisellään keskustelut ja sopiminen vievät huomattavasti sekä ELY-keskuksen että koulutuksen järjestäjän aikaa. Tulevaisuudessa koulutuksen järjestäjien täytyy sopia, neuvotella ja yhteensovittaa koulutuksien järjestämisestä usean työvoimaviranomaisen kanssa, mikä aiheuttaa väistämättä huomattavan lisäyksen sopimisen hallinnollisiin kustannuksiin.

Lain 37 §:n mukaan opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen päättää työvoimaviranomainen. Nykyisellään tehtävä on alueellisella TE-toimistolla, jolloin koulutuksen järjestäjän ja koulutukseen hakevan henkilön maantieteellisellä sijainnilla ei ole juuri merkitystä Uudenmaan kaltaisella yhtenäisellä työmarkkina-alueella. Valinnat tehdään harkinnalla, jonka tarkoituksena on saavuttaa paras koulutuskohtaanto.

Esitetyssä mallissa uhkana on koulutuskohtaannon heikkeneminen ja koulutuksen vaikuttavuuden lasku. Vaikka laissa on säädetty, että koulutuksiin voi hakea minkä tahansa työvoimaviranomaisen alueella asuva henkilö, työvoimaviranomaiset saattavat kuitenkin painottaa opiskelijavalinnoissa omien kuntiensä asukkaita, jolloin opiskelua hakevien soveltuvuuden merkitys valintaperusteena voi vähentyä. Tästä on merkkejä jo nykyisissä kuntakokeiluissa, joissa kokeilukunnat ovat halunneet merkitä tiettyjä koulutuksia vain yhden kunnan työnhakijoiden käyttöön.

Vaikka työvoimaviranomaiset eivät painottaisi valinnoissa oman kuntansa työnhakijoita, olisi työvoimaviranomaisten kyky ohjata ja löytää koulutukseen soveltuvia työnhakijoita toisen työvoimaviranomaisen asiakkaiden keskuudesta nykyistä tilannetta heikompi. Työvoimaviranomaisten oikeus nähdä toisen työvoimaviranomaisen asiakkaiden tietoja on hyvin perustellusta syystä rajoitettu. Tämä kuitenkin aiheuttaa sen, että palveluohjaaminen työvoimaviranomaisten välillä on huomattavasti nykyistä vaikeampaa.

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-
Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-
**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-
**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-
**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-
**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-
**Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

-
Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-
**Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta**

-
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu**
- **henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat**
- **sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen**

Esitysluonnoksessa ei ole selvitetty juuri lainkaan ostopalvelusopimuksien siirtämiseen liittyviä haasteita. Esitysluonnoksessa mainitaan, että sopimukset joko siirretään, tai jos se ei ole mahdollista, sovitaan sopimukseen liittyvien vastuiden siirtämisestä tuleville työvoimaviranomaisille. Miten tämä konkreettisesti tulisi tapahtumaan? Ostopalvelusopimuksia on mahdotonta tehdä vastaamaan tulevia työllisyydenhoidon alueiden rajoja, koska alueet eivät ole vielä tiedossa. Tulevien työllisyydenhoidon alueiden ei myöskään esitysluonnoksen mukaan ole välttämätöntä ottaa siirtyviä sopimuksia vastaan, vaan uudet työvoimaviranomaiset voivat järjestää palvelut haluamallaan tavalla. On mahdollista, että hankintasopimuksia tullaan päättämään runsaasti muutosvaiheessa siirtoon liittyvien haasteiden vuoksi, ja palvelujen tarjontaan tulee katkos.

Osa asiakkaista jatkaa ostopalveluissa muutosvaiheen yli, jopa yli vuoden. Ostopalveluiden hallinnointi on järjestetty jokaisella ELY-alueella eri tavoin, koska yhtenäistä järjestelmää tähän tarkoitukseen ei ole ollut, jos palveluihin on sisällytetty esimerkiksi tulospäätöksuutta tai ne eivät ole selkeästi työvoimakoulutuksia tai ryhmävalmennuksia. Esimerkiksi Uudellamaalla on käytössä monia erilaisia, alueella rakennettuja, URA-tietoihin pohjautuvia Excel-järjestelmiä, joilla seurataan palveluiden tuloksellisuutta, hallinnoidaan niitä ja lasketaan tulospalkkioita. Näiden hallinnointi vaarantuu ylipäättään siinä vaiheessa, kun siirrytään käyttämään uusia asiakkuudenhallintajärjestelmiä. Lisäksi laskutusjärjestelmien käyttö vaatii erikoistunutta osaamista, ja osaamisen siirtyminen kaikille tuleville Uudenmaan työllisyydenhoidon alueille ei ole mahdollista. On myös mahdollista, että osaajat siirtyvät muihin tehtäviin muutosvaiheessa.

Myös palvelujen rahoitusmallin muuttamiseen liittyy paljon riskejä, joita ei ole esitysluonnoksessa kartoitettu. Nykyisissä ostopalvelusopimuksissa viitataan työllisyysmäärärahoihin. Varataanko työllisyysmäärärahoja esimerkiksi KEHAan sopimusten loppuun hoitamiseen vai tulisiko sopimuksia muuttaa niin, että muutoksen yhteydessä rahoitusvastuu siirtyisi uusille työvoimaviranomaisille? Miten varmistettaisiin jälkimmäisessä tapauksessa maksujen jakautuminen oikein? Joka tapauksessa sopimuksilla sitoudutaan vähintään ennen muutosta tilattujen palvelujen maksamiseen ja maksatus voi jatkaa muutaman vuoden muutoksen jälkeen. Myös sidontaseuranta vaatii osin alueellisesti

erikoistunutta osaamista tai tietoa, sillä sidontaseurantaa joudutaan tekemään alueen palveluista riippuen hieman eri tavoin. Uudellamaalla sidontaseuranta ja käyttösuunnitelma ovat laajoja kokonaisuuksia, jotka on rakennettu alueella vastaamaan TEM:n sidontaohjeeseen, mutta myös alueen erityispiirteisiin. KEHAan tulee jäädä riittävä resurssi, joka hoitaa palveluiden rahaliikenteen loppuun, ja alueellisen osaamisen siirtyminen KEHAan tulee varmistaa riittävän ajoissa. Tätä resurssia ei ole suunniteltu esityksessä erikseen.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Tonttila Jarkko
Uudenmaan ELY

Koivula Henna
Uudenmaan ELY - Uudenmaan ELY-keskuksen Työllisyys ja kotoutuminen
sekä Yrityskehittäminen -yksiköt